

5. Het lied van de HEER zingen op vreemde grond

De titel van deze studie komt uit Psalm 137: *“Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij treurend en dachten aan Sion. In de wilgen op de oever hingen wij onze lieren. Daar durfden onze bewakers te vragen om een lied, daar vroegen onze beulen: ‘Zing voor ons een vrolijk lied uit Sion.’ Hoe kunnen wij zingen een lied van de HEER op vreemde grond?”* (v. 1-4)

Duizenden Judeeërs waren als gevangenen meegevoerd naar Babylon. Ontheemd, ontredderd, met hart en gedachten nog steeds in Jeruzalem dat was verwoest, de tempel inclusief – het ‘einde van hun wereld’ (v. 5,6)). Een toekomst die dichtgemetseld was. Een God die, naar de algemeen verspreide logica in de Oudheid, verslagen was. Hoe kun je dan nog zingen? Verdriet en wraakgevoelens beheersten hun denken (v. 7-9 *“Gelukkig hij die wraak zal nemen en jou doet wat jij ons hebt gedaan. Gelukkig hij die jouw kinderen grijpt en op de rotsen verplettert.”*). Velen zonken weg in wanhopige lethargie, anderen bleven passief afwachten omdat ze, met de vele beloften in het achterhoofd, er zeker van waren dat God hen eerstdaags terug naar Jeruzalem zou brengen (“dat kan toch niet anders, we zijn toch uw volk?!”). Helaas... de realiteit was anders.

De raad die Jeremia hen gaf in zijn ‘brief aan de ballingen’ is veelbetekenend: *“Dit zegt de HEER van de hemelse machten, de God van Israël, tegen de ballingen die hij vanuit Jeruzalem naar Babel heeft laten voeren: Bouw huizen en ga daarin wonen, leg tuinen aan en eet van de opbrengst, ga huwelijken aan en verwek zonen en dochters, zoek vrouwen voor je zonen en huw je dochters uit, zodat zij zonen en dochters baren. Jullie moeten in aantal toenemen, niet afnemen. Bid tot de HEER voor de stad waarheen ik jullie weggevoerd heb en zet je in voor haar bloei, want de bloei van de stad is ook jullie bloei.”* (Jer 29:4-7)

=> Laat los! Leef niet in het verleden. Zie de realiteit onder ogen zoals die is (en niet zoals je zou willen dat die is) en ga daar zo positief mogelijk mee aan de slag, zonder onrealistische verwachtingen...

- Bespreek samen **de raad die Jeremia geeft** aan hen die het bijzonder moeilijk hadden op ‘vreemde grond’.
- Zijn die lethargie, passiviteit, gelatenheid, onrealistische verwachtingen, wraakgevoelens, ... begrijpelijk? Herkenbaar?
- Zou je **onze wereld en samenleving** vandaag ook kunnen bestempelen als ‘vreemde grond’? Waarom wel / niet? Is Jeremia’s raad ook voor ons van toepassing of moeten wij in deze wereld apathisch afzijdig blijven?

In de studie van deze week staat die ‘vreemde grond’ (in die tijd Babylon) symbool voor een leven, een wereld, een maatschappij waar niet alles rozengeur en maneschijn is... Een psalmist die hier vaker over schreef is Asaf. Als voorbeeld nemen we zijn psalm 73.

Psalm 73 – Een psalm van Asaf

Asaf was een leviet, muzikant en koorleider in de tabernakel ten tijde van koning David. Psalmen 50 en 73 tot 83 worden aan hem toegeschreven. Een belangrijk iemand dus in het religieuze leven, iemand naar wie opgekeken werd, iemand met een voorbeeldfunctie ook, van wie je een ijzersterk vroom discours zou verwachten. En zo begint het ook, met een mooie geloofsbelijdenis: *“Ja, (lett.: echt, waarlijk) God is goed voor Israël, voor wie zuiver zijn van hart!”*

Een vrome stelling. En toch... Onmiddellijk hierna, in vers 2, krijg je al een serieuze kanttekening: *“Toch had ik bijna een misstap begaan, bijna waren mijn voeten uitgleden”* of met de woorden in de Naardense Bijbel: *“Maar ik, - mijn voeten waren het spoor haast bijster, bijna waren mijn schreden nergens meer geweest!”* En dan denk je: Hé, zo’n godsdienstig man, een religieuze referentie... En toch: twijfels.

Wie heeft twijfels? Misschien hijzelf. Ergens hoop ik het... Of misschien verwoordt hij wat anderen denken. Zijn naam betekent: “Verzamelaar” Misschien was hij het niet, maar gaf hij weer wat anderen dachten zonder het te durven verwoorden. En ook dat is interessant: In kerkelijke kringen is het niet altijd goed om vragen te stellen en twijfels te uiten. Soms is de opluchting groot als er dan toch iemand de mond durft te openen. Asaf vond het in ieder geval belangrijk genoeg om het te publiceren. Misschien moeten we hem daar dankbaar voor zijn!

- Hoe belangrijk vind jij het dat **twijfels** geuit (mogen) worden?
- Is het al voorgevallen dat iemand vragen stelde die je zelf (en misschien anderen ook) niet durfde te stellen? Kun je voorbeelden geven van **onderwerpen die moeilijk bespreekbaar zijn**?
- Vind je het kunnen dat een ‘geestelijk leider’ vragen en twijfels op tafel legt?

Laten we de verschillende delen van psalm 73 eens wat nader bekijken...

1. De inleidende geloofsbelijdenis.

“God is goed voor Israël, voor wie zuiver zijn van hart!” Ook David ging hiervan uit: “Wie reine handen heeft en een zuiver hart, ... Zegen zal hij ontvangen van de HEER en recht verkrijgen van God, zijn redder.” (Ps 24:4-5). Voor Israël was het boek Deuteronomium heel duidelijk: *Als je luistert naar de stem van de Heer → zegen: op het veld, je vee, je schuur, tegenover je vijanden, tegen onheil...* Wie krijgt die zegen? Asafs stelling is duidelijk: wie zuiver is van hart: de gelovigen, de goeden... Hoever echter kun je hierin gaan? Wat als er toch een en ander misloopt in het leven van de gelovige (ziekte, ongeluk, ...)? Natuurlijk draag je soms de gevolgen van eigen domme keuzes, en anderzijds kunnen Gods raadgevingen echt wel een bescherming zijn. En toch... Misschien moeten we toch voorzichtig zijn met algemene stellingen, hoe vroom ze ook mogen klinken. Job had het aan den lijve ondervonden, en Prediker had hier diep over nagedacht: “Alles heeft zijn tijd, regen en zonneschijn, lachen en wenen ...!” (Pred 3)

- Wat is jouw reactie op Asafs beginstelling? Hoe sta jij tegenover algemene (vrome) stellingen?
- Is er een automatisch verband tussen trouw en welzijn, ontrouw en onheil? Indien niet, hoe moet je dan die teksten interpreteren?

2. De wending: en toch...

Het scheelde maar een haar, geeft Asaf toe: “Toch had ik bijna een misstap begaan (NBG: afgeweken), bijna waren mijn voeten uitgegleden.” (v. 2) Asaf zat met twijfels, kwam in de problemen. Hoe kwam dat? Juist omdat de realiteit vaak anders is dan de zo vrome uitspraken. Asaf komt tot de conclusie dat de beginstelling niet lijkt te kloppen. De overgang van het algemene naar de persoonlijke ervaring zorgt soms voor pijnlijke verrassingen. Het leven, ook van de gelovige, is niet enkel rozengeur en maneschijn. Bij Asaf heeft het te maken met het gegeven dat ‘dwazen’ (= ‘godelozen’) het op heel wat vlakken soms veel beter hebben dan gelovigen: “want ik keek met afgunst naar de dwazen, benijdde het geluk van wie kwaad doen.” (v. 3) Asaf geeft toe dat hij hen benijdt, dat hij afgunstig is. “Als het zo zit, dan heb ik ook wel goesting om te leven zoals zij...”

Waarom twijfelen mensen? Zou het kunnen dat er twijfel en twijfel is?

- **Job**: persoonlijke problemen, waardoor hij bijna gekraakt wordt. En dan komen zijn vrienden hem nog om de oren slaan met vroom klinkende algemene uitspraken
- **Humanist**: heeft het moeilijk met de goedheid van God enerzijds, al dat onrecht en zoveel miserie anderzijds
- **Emotionele twijfelaar**: “ik voel niet wat ik zou willen voelen, of wat anderen voelen of lijken te voelen (bvb bij het bidden)” ...
- **Thomas – intellectuele twijfel**: “Eerst zien, dan geloven!” De intellectuele twijfelaar heeft moeite om geloof en wetenschap te harmoniseren; moeite ook met de soms naïeve kant van gelovigen. Thomas zou niets liever willen dan geloven, maar kan het niet zo maar...
- **Rebelse twijfelaar**... zoals de leiders in Israël, die ook twijfelden of Jezus wel was opgestaan, maar die niets liever wilden dan dat het een fabel was... Jezus’ definitieve dood was in hun eigen belang!

- Bespreek samen de **verschillende soorten twijfel** (zie kader hierboven).
- Welke **‘tegenstrijdigheden’** zie jij tussen algemene stellingen en de realiteit van het leven? Voorbeelden?
- Kunnen we niet meer geloven en zeggen dat God goed is? Waar moet je dan wel op letten?
- Hoe zit dat met dat **afgunstig** zijn... Heb jij dat ook soms?

3. Beschrijving van de dwazen of ‘godelozen’ op wie Asaf afgunstig is (v. 3-9)

Een dwaas in de Bijbel is iemand die geen rekening houdt met God noch gebod, die er maar op los leeft. Hij wordt niet geplaagd door ziekte, zijn buik is goedgevuld (lett.: hij is vet en gezond), hij kent geen kwellingen en geen lijden, hij is hoogmoedig en schuwt vaak het geweld niet, hij spot en is een kwaadspreker, hij heeft overal commentaar op, hij heeft materieel succes (v. 12), ... Het contrast met wat Asaf ervaart kan bijna niet groter zijn: “ik werd gestraft (NBG: geplaagd), dag aan dag (NBG: de ganse dag), en geslagen, elke morgen weer.” (v. 14)

- Wie zijn die **‘dwazen’**? Al wie niet gelooft en niet leeft zoals wij? Alle niet christenen? Alle niet adventisten?
- Is de beschrijving van de ‘dwazen’ **een realistische beschrijving**? Gaat het niet gelovigen echt (altijd) beter?
- Wat vind je van hoe Asaf zijn eigen situatie beschrijft? Zou dit kunnen wijzen op tunnelvisie? Wat is het gevaar hiervan?

4. Zou God iets weten? Heeft hij antwoorden? (v. 11)

De botsing tussen de initiële algemene stelling (God is goed...) en de realiteit zoals Asaf die ervaart leidt tot de vraag naar Gods betrokkenheid en trouw. “Waar blijft God? Waarom hoor ik zijn stem niet? Waarom die schijn-

bare onverschilligheid van zijnentwege? Waarom blijft (of lijkt) de hemel gesloten?"

De psalm interpelleert stevig: "Ja, vergeefs hield ik mijn geweten zuiver en waste ik mijn handen in onschuld!" (v.13) M.a.w.: als het zo zit, waarom zou ik dan nog gelovig zijn en mijn best doen om goed te leven? Een vraag die iedereen ooit wel moet stellen: Waarom ben ik gelovig? Waarom houd ik rekening met Gods raadgevingen? Om de straf te ontlopen en het paradijs te 'verdienen'? Om 'er bij te zijn'? Of heeft het evangelie intrinsieke waarde ook voor het leven hier en nu (zoals destijds werd gezegd van de TORAH: opdat het u wélga!)?

- Valt het te begrijpen dat mensen zich soms afvragen waar God blijft? Hoe ga jij om met Gods stilzwijgen?
- Waarom loont het de moeite om gelovig te zijn en het goede na te streven? Is het ook nog de moeite waard indien moeilijke situaties waarvoor je bidt níét veranderen?
- Sommigen gooien alles (kerk, geloof, ... ook God en gebod) overboord... Waarom is dit geen goede oplossing volgens u?

5. Het was kantje boord, maar...

Asaf had het moeilijk, maar toch heeft hij standgehouden: let op het woord 'BIJNA' in vers 2. Hij hield dus stand, weliswaar met moeite, tot (totdat)... (v. 17). Een belangrijk scharniermoment!

Wat heeft Asaf geholpen om zijn geloofscrisis te boven te komen?

- v.15 **Solidariteit** met zijn geloofsgenoten. Zich gesteund weten en zelf ook steunen. Elkaar niet in de steek laten, ook en misschien vooral wanneer het moeilijk gaat.
- v. 16 **Nadenken** (CHASHAB = nadenken, beschouwen, inschatten, aandachtig zijn...). Op zoek blijven gaan naar antwoorden, proberen te begrijpen. Eigenlijk is dit wat mensen ook onderscheidt van dieren. Rabbijnen geven aan dat het woord ADAM (mens) dezelfde letterwaarde heeft als het bijwoord MAH (wat, waarom, hoe?): als mens moet je vragen stellen (eigenlijk zoals een kind dat niet ophoudt met vragen te stellen)! Let wel: het Hebreeuwse werkwoord in de NBV vertaald als 'nadenken' staat in het Hebreeuws in de intensieve vorm. Daarom kan ook terecht vertaald worden met het woord 'tobben' (NBG) (let ook op het woord 'kwelling').
- v. 17 **Gods heiligdom binnengaan**. Laten we duidelijk zijn: Gods heiligdom is geen sacrale plaats waar je op een bijna magische manier tegen alle onheil bent beschermd. Trouwens, wat is 'Gods heiligdom' in onze tijd? De kerk? Het doel van het heiligdom was om mensen te helpen tot God te naderen (het basiswoord KARAB – offeren betekent NADEREN). Dit helpt om te veranderen van sfeer, van ingesteldheid, om los te komen van de sleur, van je tunnelvisie, je opgesloten zitten, je neerslachtige obsessie, ... Je hart en geest worden geopend, je krijgt volop zuurstof!
- v. 17-20 **Letten op 'het einde' van de goddelozen**. Moet ik me beter voelen door te denken aan hoe de goddelozen aan het eind vernietigd zullen worden? Het Hebreeuwse woord 'einde' betekent ook: vervolgt, wat nog komt. Misschien gaat het er ook om verder te kijken dan je neus lang is. Niet enkel visie op 'het einde', maar visie zonder meer. Gevolgen inschatten van een bepaalde levenshouding, zien wat er zoal kapot kan gaan: gezondheid, relaties, geluk en welzijn, ... Asaf heeft het over 'een verschrikking', een 'nachtmerrie' – in het leven van sommige mensen en op een aantal plaatsen in de wereld helaas een pijnlijke realiteit. Ook 'dat glibberig pad' dat leidt naar een afgrond is bijzonder suggestief. Het gevaar om 'af te glijden' is reëel. Ook op het niveau van de samenleving op wereldschaal, ondanks alle vooruitgang. Bovendien bedriegt de schijn vaak. Soms gaat veel ellende, onrust, angst en verdriet schuil onder het masker of achter de façade.
- v. 28 **"Van al uw daden zal ik verhalen."** Tel uw zegeningen! Vergeet de mooie en goede dingen niet; heb er oog voor en wees er dankbaar voor.

- Wat helpt jou om een moeilijke periode of een geloofscrisis te boven te komen, om 'staande te blijven'?
- Hoe belangrijk is die **solidariteit** waarvan sprake? Wat is ware solidariteit? Hoe uit zich dat concreet?
- **Nadenken...** mag dat wel als christen? Is er altijd wel een antwoord? En wanneer dat nadenken obsessief wordt en verandert in tobben en een kwelling wordt? Hoe geraak je hier uit? Kan de raadgeving in Filippienzen 4:8 helpen?
- Wat is '**Gods heiligdom**' in onze tijd? Hoe zie jij dat? Hoe of waar vind jij innerlijke vrede, wijsheid, inzicht, kracht, ...?
- Wat betekent het als mens / als gelovige 'verder te kijken dan je neus lang is'?
- Ook **het goede blijven zien...** ("tel uw zegeningen"). Bespreek met elkaar het belang hiervan. Hoe slaag je daar in wanneer er donkere wolken in je leven zijn?

5. Bij U... (v. 23-28)

De Psalm eindigt heel mooi. Asaf is heel open over de evolutie die hij doormaakt. Vertrekkend van een algemene geloofsbelijdenis, gaat hij door tegenslagen en twijfel, maar hij is altijd 'bij de HEER gebleven'.

Bij God blijven, zelfs als je niet zeker meer weet wat je gelooft of moet geloven, of waar je aan toe bent. Asaf geeft het eerlijk toe: ik was verbitterd, gekwetst, dom en dwaas... maar 'ik was bij U' (v. 22,23, 28). De Joodse godsdienstfilosoof Martin Buber beschouwt de verzen 21 tot 28 als de definitie van geloof. Geloof is niet 'een zeker weten', niet 'een alles kennen', maar een vertrouwen (een vasthouden aan) ondanks...

Hoeveel dichter kom je bij oplossingen voor je problemen wanneer je God uit je leven bant?

Aan Rabbi Steinberg die in 1947 een boek schreef over het Joodse geloof werd de vraag gesteld hoe hij in God kon blijven geloven na de verschrikking van de concentratiekampen. Hij antwoordde: "Hoe kun je dan niet geloven in God?" Wat blijft er over, wat heb je nog, waar haal je innerlijke kracht vandaan als je niet (meer) in God gelooft? Om af te ronden nog dit: Bij God zijn... dat ligt niet aan God, want hij wil er bij zijn... als wij dat willen!

- Wat is jouw reactie op Asafs indringende **geloofsbelijdenis** aan het einde van de psalm?
- Bekijk samen nog eens **de hele evolutie** die Asaf doormaakt. Wat kunnen we eruit leren?
- Evolutie... betekent dat er **tijd nodig** is. Hoe belangrijk is het om jezelf en anderen tijd te gunnen om de verschillende stadia te doorlopen?
- "Ik was verbitterd, gekwetst, dom en dwaas... maar ik was bij U"... Vaak wordt bij zware moeilijkheden alles overboord gegooid. Begrijpelijk misschien, en toch... Hoe zit dat ook weer met het kind en het badwater?
- "Wie buiten u heb ik in de hemel? Naast u wens ik geen ander op aarde. Al bezwijkt mijn hart en vergaat mijn lichaam, de rots van mijn bestaan, al wat ik heb, is God, nu en altijd." Kunnen godsdienst en kerk ook te veel plaats innemen in iemands leven, te zwaar doorwegen? Zo ja, waaraan ligt dat dan?

1Een psalm van Asaf.

Ja, God is goed voor Israël, voor wie zuiver zijn van hart!

2Toch had ik bijna een misstap begaan,
bijna waren mijn voeten uitgegleden,

3want ik keek met afgunst naar de dwazen,
benijdde het geluk van wie kwaad doen.

4Tot hun dood blijven zij voor ziekte gespaard,
hun buik is goedgevuld,
5aardse kwellingen kennen zij niet,
het lijden van anderen gaat aan hen voorbij.

6Daarom is hoogmoed hun halssieraad
en bedekt geweld hen als een mantel,
7hun ogen puilen uit het vet, van eigenwaan zwelt hun hart.

8Ze spotten, spreken kwaad en dreigen vanaf hun hoge zetels,

9ze zetten een mond op tot aan de hemel
en hun tong roert zich overal op aarde.

10Daarom lopen de mensen achter hen aan,
drinken hun woorden in als water

11en zeggen: 'Hoe zou God iets weten?
Heeft de Allerhoogste een antwoord?'

12Zo zijn de goddelozen ten voeten uit,
ze verrijken zich, onverstoorbaar.

13Ja, vergeefs hield ik mijn geweten zuiver
en waste ik mijn handen in onschuld!

14Want ik werd gestraft, dag aan dag,
en geslagen, elke morgen weer.

15Maar zou ik spreken als zij,
ik pleegde verraad aan Gods kinderen!

16Dus bleef ik nadenken, ik wilde weten
waarom – het was een vraag die mij kwelde,

17tot ik Gods heiligdom binnenging
en mij hun einde voor ogen bracht.

18Ja, u zet hen op een glibberig pad
en stort hen in een diepe afgrond.

19In een oogwenk is het met hen gedaan,
hun ondergang, hun einde is een verschrikking.

20Ze zijn als een nachtmerrie na het ontwaken, Heer,
bij het opstaan verjaagt u ze als beelden uit een droom.

21Zolang ik verbitterd was, gekwetst vanbinnen,
22dom en dwaas, was ik bij u als een redeloos dier.

23Maar nu weet ik mij altijd bij u,
u houdt mij aan de hand **24**en leidt mij volgens uw plan.
Dan neemt u mij weg, met eer bekleed.

25Wie buiten u heb ik in de hemel?
Naast u wens ik geen ander op aarde.

26Al bezwijkt mijn hart en vergaat mijn lichaam,
de rots van mijn bestaan, al wat ik heb,
is God, nu en altijd.

27Wie ver van u blijven, komen om,
wie u ontrouw zijn, verdelgt u.

28Bij God te zijn is mijn enig verlangen,
mijn toevlucht vind ik bij God, de HEER.
Van al uw daden zal ik verhalen.